
Jødiske pediatere på flukt

BOKOVERSIKT

I 1933 var omtrent 16 % av legene i Tyskland av jødisk opprinnelse. Dette var et bemerkelsesverdig høyt tall, siden mindre enn 1 % av den tyske befolkningen var jøder. Pediatrien stod i en særstilling. Blant tyske pediatere var nesten 50 % av jødisk herkomst. I enkelte byer var tallene enda høyere: 82 % i Berlin, 60 % i Hamburg og 65 % i Frankfurt. Da nazistene kom til makten, ble jødene fordrevet fra sine stillinger.

Eduard Seidler har i en ny bok beskrevet skjebnen til de jødiske barnelegene. Hvor ble de av – og hvordan gikk det med dem? Seidler (f. 1929), opprinnelig pediatrer, var i over 25 år professor i medisinsk historie ved universitetet i Freiburg. Etter at han ble emeritus i 1994, har dette vært hans forskningsfelt.

Hovedparten av boken er minibiografier over de 629 pediaterne som Seidler har klart å skaffe opplysninger om. De fleste, nær 75 %, klarte å emigrere, mens 71 (11 %) havnet i konsentrasjonsleire.

En av de barneleger som overlevde, Lucie Adelsberger (1895 – 1971) (1) har skrevet en bok om sine groteske opplevelser i Auschwitz, nylig oversatt til engelsk (2). En annen av de 13 pediaterne som overlevde Auschwitz var Berthold Epstein (1890 – 1962). Før krigen var han professor og direktør ved "II. Kinderklinik" ved det tyske medisinske fakultet i Praha. Hans skjebne er av spesiell interesse for oss i Norge, siden han var en av ytterst få utenlandske kolleger som fikk lisens til å utøve legevirkksomhet her høsten 1939. I september 1939 skrev Norsk Pædiatrisk Selskap i sin anbefaling: "Professor Epstein er internasjonalt kjent som en fremragende kapasitet i vårt fag. Vi vil gjerne få uttale at Norsk Pædiatrisk Selskaps styre ville anse det som en berikelse for vårt fag om han fikk oppholdstillatelse i Norge." Han kom til Norge i mars 1940 og skal ha blitt oppfordret til å søke den ledige sjefsstillingen ved Rikshospitalets barneklinnikk, men dette ble umulig pga. den tyske okkupasjonen. Han drev tuberkuloseforskning i Oslo frem til han ble deportert i 1942 og havnet i Auschwitz. Her ble hans kone og flere andre familiemedlemmer drept. En rekke forsøk ble gjort for å få ham løslatt, blant annet av prins Carl i Sverige (1861 – 1951), men Epstein ble først fri ved krigens slutt. Han drog da til Tsjekkoslovakia og vendte aldri tilbake til Norge (3).

Seidlers bok, som setter disse to enkeltskjebnene inn i en større sammenheng, er skrevet på tysk, og kortbiografiene er først og fremst av stor leksikalsk verdi. Imidlertid er introduksjonen i boken meget leseverdige. Dette kapitlet er på ca. 50 sider, gjengitt på både tysk og engelsk og beskriver en del av medisinsens mest nedslående historie.

ErlendHem

Tidsskriftet

LITTERATUR

1. Hoenig LJ. A Jewish physician amidst the Holocaust. Arch Intern Med 2000; 160: 2891 – 4.
 2. Adelsberger L. Auschwitz: a doctor's story. Boston, Mass: Northeastern University Press, 1995.
 3. Larsen Ø, red. Norges leger. Oslo: Den norske lægeforening, 1996.
-

Publisert: 10. desember 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.